
Svijet u Crkvi i Crkva u svijetu

Radost i nada, žalost i tjeskoba ljudi našega vremena, osobito siromašnih i svih koji trpe, jesu radost i nada, žalost i tjeskoba također Kristovih učenika, te nema ničega uistinu ljudskoga a da ne bi našlo odjeka u njihovu srcu.

(*Gaudium et spes*, br. 1)

Polu stoljeća nakon završetka II. vatikanskog sabora na čelo Crkve stupio je 266. nasljednik sv. Petra na stolici rimskih biskupa, Jorge Mario Bergoglio, dosadašnji nadbiskup Buenos Airesa, prvi papa iz Latinske Amerike. Njegovi prvi koraci u (starim i iznošenim) Ribarevim cipelama dozivaju nam u pamet zaključni dokument II. vatikanskog sabora, *Pastoralnu konstituciju o Crkvi u suvremenom svijetu*, u kojoj stoji: "Koncil, dakle, ima pred očima svijet ljudi, odnosno cjelokupnu ljudsku obitelj sa sveukupnom stvarnošću u kojoj ona živi; svijet kao pozornicu povijesti ljudskoga roda, obilježen njegovom radinošću, porazima i pobjedama; svijet za koji Kristovi vjernici vjeruju da je sazdan i uzdržavan Stvoriteljevom ljubavlju; svijet koji se, doduše, nalazi u ropstvu grijeha, ali koji je raspeti i uskršli Krist oslobodio slomivši moć Zloga, da se prema Božjem naumu preobrazi te bude dovršen. (...) Zato sveti Sabor, poznavajući čovjekov nadasve visoki poziv i tvrdeći da je u čovjeka usađeno svojevršno Božje sjeme, nudi ljudskom rodu iskrenu suradnju Crkve kako bi se uspostavilo ono bratstvo svijetu koje odgovara tom pozivu. Crkvu pritom ne vodi nikakva zemaljska težnja, ona želi samo jedno: pod vodstvom Duha Branitelja nastavljati djelo samoga Krista, koji je došao na svijet da svjedoči za istinu; da spasi, a ne da sudi; da služi, a ne da bude posluživan" (GS, br. 2-3).

Odreknućem pape Benedikta XVI. i izborom pape Franje u žarište zanimanja javnosti ponovno je došla Katolička crkva i *ministerium Petrinum* Rimskoga biskupa. Dakako, radi se o dva

gledanja: iz perspektive Crkve i iz perspektive svijeta. Crkva Drugoga vatikanskog sabora, prema Dogmatskoj konstituciji o Crkvi *Lumen gentium*, sebe shvaća kao otajstvo prisutnosti Božjega Kraljevstva, kao narod Božji na putu, tijelo Kristovo i sakrament spasenja. Ta Kristova Crkva, “u ovome svijetu ustanovljena i uređena kao društvo, postoji u Katoličkoj crkvi kojom upravljaju Petrov nasljednik i biskupi s njime u zajedništvu, premda se i izvan njezina ustroja nalaze mnogi elementi posvećenja i istine koji, kao darovi svojstveni Kristovoj Crkvi, snažno potiču na katoličko jedinstvo. A kao što je Krist priveo kraju djelo otkupljenja u siromaštvu i progonstvu, tako je i Crkva pozvana ići naprijed istim putem, da ljudima priopći plodove spasenja. (...) Premda su joj za ispunjavanje njezina poslanja potrebna ljudska sredstva, nije postavljena da traži zemaljsku slavu, nego da poniznost i samozataju također širi svojim primjerom” (LG, br. 8).

Ova dva navoda iz temeljnih saborskih dokumenata još jednom nas, u ovoj posebnoj prigodi, vraćaju srži otajstva i poslanja Crkve u svijetu. Crkva jest otajstvo zajedništva ljudi s Kristom te postoji da bi se to zajedništvo ostvarilo. Stoga je njezino poslanje svjedočenje, navještaj i slavljenje Božje prisutnosti u Isusu Kristu po Duhu Svetomu. U svojem poslanju okrenuta je svim ljudima, svoj djeci Božjoj, i vrši ga služenjem na koje su pozvani svi članovi Crkve, osobito oni koji su od Krista pozvani na posebnu službu u Crkvi. To se služenje vrši na tri načina: navještajem Riječi, vodstvom zajednice i sakramentalnim posredništvom. Autentičnost služenja očituje se ne samo kroz sadržaj nego i kroz način. Radi se, dakle, s jedne strane, o ispravnosti (istinitosti!) i vjerodostojnosti nauka vjere i morala, o ispravnom poimanju i prikladnom uređenju crkvene zajednice te valjanom sakramentalnom su/djelovanju, a, s druge strane, o ispravnom načinu navještaja, vodstva i bogoštovlja. Za jedno i za drugo postoji konačni kriterij: osoba Isusa Krista. Autentičnost kršćanskog vjerovanja i djelovanja nije drugo doli sukladnost s Isusom Kristom, njegovom riječju i s njegovim načinom.

Što ovo evanđeosko načelo znači za aktualni trenutak Crkve, koja se nalazi u svijetu, svjesna da “nije samo od ovoga svijeta”? I koliko je, u tome svjetlu, važno prosuditi stav i zahtjeve svijeta prema Crkvi? Nije teško prepoznati, a to je bilo posve vidljivo prigodom izbora novoga pape, da svijet Crkvi postavlja zahtjeve. Za neke od njih ne može se reći da su neopravdani. Svijet od Crkve očito traži vjerodostojnost kroz sukladnost navještaja i života. To pokazuje koliko duboko i daleko sežu grijesi, sablazni i krivotvorenja vjere u osobnom životu vjernika, pogotovo svećenika

i biskupa, kao i unutar crkvenih struktura. Htjela ili ne, Crkva je neprestano na provjeri, te ne bi smjela zanemariti kritike ne samo osobnih pogrješaka nego i onih struktura koje nisu u skladu s evanđeoskim navještajem ili mu čak kontradikiraju.

No svijet se tu ne zaustavlja. Koliko god kritika Crkve zbog neautentičnosti života bila opravdana i nužna, ona druga, još glasnjija kritika, u kojoj se pred nju postavljaju zahtjevi čije bi prihvaćanje bilo upravo odricanje od evanđelja, za Crkvu je posve neprihvatljiva. Pred očima nam je primjer naše domovine. Ne kritike, nego žestoki napadi na Katoličku crkvu od udruga civilnog društva, potpomognuti strukturama vlasti, žele promijeniti katolički nauk i moral, stav Crkve o homoseksualnosti, o istospolnim brakovima s pravom usvajanja djece, o pobačaju i eutanaziji i sl., etiketirajući svako mišljenje koje se ne slaže s njihovim kao najblaže rečeno primitivno, a često i tako kvalificirano da sa sobom povlači i krivičnu odgovornost. Takvima, kako nedavno napisao jedan novinar, "nikada nijedan papa neće valjati, nikada ni jedan katolički klerik neće biti opran od ljage pedofilije (koja ni izbliza nije specifikum Katoličke crkve, ali se to nikad ne spominje). Nevjerojatno je da baš ateisti traže od Katoličke crkve da redi žene (...) zahtijevaju ukidanje celibata, određuju tko bi trebao biti papa ... Možda bi bilo pošteno da kažu svoju konačnu namjeru – želimo nestanak Katoličke crkve" (D. Šarac, *Crkveni nauk po receptu civilnih udruga*, Slobodna Dalmacija, 9. 3. 2013.).

Nastupom pape Franje, nakon Benedikta XVI. koji je u osmogodišnjem pontifikatu naglasak stavio - dakako ne isključivo, ali dovoljno uočljivo - na autentični sadržaj kršćanske vjere u Isusa Krista, Spasitelja i jedinog Otkupitelja, istinske Nade za čitavo čovječanstvo, te na kršćanski život kao istinsko bogoštovlje, nalazimo se pred novim naglaskom, a on je, čini mi se, u načinu kako autentičnu vjeru ponijeti u svijet i posvjedočiti svijetu. To je Isusov način: poći među ljude, u posvemašnjoj jednostavnosti i skromnosti, sa spremnošću na služenje, odričući se simbola moći i vlasti, ozbiljno prihvaćajući gestu s Posljednje večere, kad "Isus usta od večere, odloži haljine, uze ubrus i opasa se. Nalije vode u praonik i počne učenicima prati noge i otirati ih ubrusom kojim je bio opasan. (...) Kad im dakle oprao noge, uze svoje haljine, opet sjede i reče im: 'Razumijete li što sam vam učinio? Vi mene zovete Učiteljem i Gospodinom. Pravo velite jer to i jesam! Ako dakle ja – Gospodin i Učitelj – vama oprao noge, treba da i vi jedni drugima perete noge. Primjer sam vam dao da i vi činite kao što ja vama učinih. Zaista, zaista kažem vam: nije sluga veći od gospodara niti

poslanik od onoga koji ga posla. Ako to znate, blago vama, budete li tako i činili” (Iv 13, 4-5.12-17).

Na završetku rada Drugoga vatikanskog sabora 40 biskupa iz neformalne skupine *L'Église des pauvres*, među kojima je bio i biskup Frane Franić, izdalo je *Proglas* koji je u hrvatskom prijevodu objelodanjen u *Crkvi u svijetu*. Evo središnjih misli tog teksta u kojem se potpisnici obvezuju na: “*Odricanje od bogatstva*: 1. Nastojat ćemo živjeti običnim životom kojim živi naš narod s obzirom na stanovanje, hranu, prijevozna sredstva (...) 2. Nećemo posjedovati ni pokretna ni nepokretna dobra ni bankovne račune na vlastitom imenu (...) 3. Nastojat ćemo da nas se ne naziva, bilo usmeno bilo pismeno, imenima i naslovima koji znače veličinu i moć (...) *Odricanje od privilegija*: 1. Izbjegavat ćemo u našem vladanju i u našim društvenim odnosima sve privilegije i sve prednosti koje uživaju bogati i moćni (...) 2. Tumačit ćemo našim vjernicima da su njihovi darovi koje daju crkvama ili crkvenim ustanovama dio bogoštovlja, apostolata ili socijalne akcije (...) 3. Posvetit ćemo u prvom redu svoje vrijeme apostolatu i pastvi radnika i siromašnih slojeva naroda, a da to ipak ne škodi drugim slojevima u biskupiji (...) *Karitativni i socijalni rad*: 1. Obvezujemo se da ćemo živjeti, zbog pastoralne ljubavi, u zajednici života s našom braćom u Kristu svećenicima, redovnicima i laicima tako, da naš život bude doista služenje drugima (...) 2. Trudit ćemo se da u svijetu zavlada pravedniji socijalni poredak, dostojan sinova čovječjih i sinova Božjih ...” (F. Franić, *Iz moje koncilske bilježnice. Crkva siromaha*, Crkva u svijetu, 1 (1966), 2, str. 51-52). Danas nam se čini kao da je ovaj proglas upravo napisao papa Franjo.

Crkva jest u svijetu i poslana je od Krista da u svijet unese svjetlo Božje ljubavi. To je dužna činiti navještajem, vodstvom i bogoštovljem. Autentičnost svih triju dimenzija apostolskog poslanja potvrđuje se svjedočanstvom života. Na to su pozvani svi, od Rimskog biskupa do posljednjeg Kristova vjernika. No to svjedočanstvo začas postaje izazov i svijet ga ne prihvaća jer mu ne podilazi i ne priklanja se njegovim mjerilima. U jednoj od čestitaka upućenih ovih dana novoizabranom papi, stoji: “Vrlo brzo, nakon usklika sa svih strana ‘Hosana’, doći će i ono ‘Raspni ga’. Sveti oče, neka vam tada Gospodin posebno bude u pomoći!”. To je i naša želja i molitva, podcrtana novozavjetnim napatkom: “Svijet prolazi i požuda njegova, a tko čini volju Božju, ostaje dovijeka” (1 Iv 2,17).

Ante Mateljan